

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Otvoritev kampanje za politične volitve

Glas za KPI je glas za gotovo izvolitev slovenskega kandidata

Zopet se nahajamo v predvolivni kampanji. Na mestnih trgih in v vaseh so se pojavile razglasne deske in na njih lepaki raznih političnih strank in organizacij. Čez nekaj dni se bodo začeli tudi predvolivni shodi, na katerih bodo govorniki razlagali programe svojih strank — in ne samo programe. Predstavniki strank, ki so v vladi ali pa jo podpirajo, bodo tudi na teh shodih skušali prikazovati, kaj vse je vlada napravila. Drugi, ki niso v vladi, a so v duhu blizu nje, bodo privlekli na dan najrazličnejše argumente. Tako eni kot drugi bodo govorili o najrazličnejših vprašanjih. Opevali bodo takomenovani «gospodarski čudež», ki pa ga v naši deželi ne poznamo. Volivce bodo skušali plašiti z «načrta ustoj», ki naj bi jo predstavljal komunizem. Opravičevali bodo oboroževanje, celo atomsko, ki predstavlja toliko in tako velikih nevarnosti za nas in za vse človeštvo ter zatrjevali, da je to oboroževanje potrebno zaradi nekaj namišljenih groženj, ki naj bi prihajale s strani Sovjetske zveze. Množice bodo skušali odvrčati od perečih vprašanj s tem, da bodo govorili o nekem namišljenem škripajočem krhanju, ki naj bi po njihovem obstajalo v socialističnem taboru. Pri vsem tem pa bodo namerno molčali o perečih vprašanjih, ki obstajajo v Italiji. Ne bodo govorili o vprašanjih delavcev, ne o bedi, brezposelnosti, katastrofalni agrarni problematiki in ne o številnih drugih vprašanjih, ki tarejo milijone državljanov. Nostalgiki bodo zopet skušali dajati duška oguljenemu patriotizmu in revanšisti se bodo prav gotovo spomnili «zlatih časov». Sovinisti in fašisti bodo prav gotovo zopet prilekli na dan parolo o «slovenski nevarnosti», ki pa v resnici ne obstaja in kljub temu, da tej paroli skoraj nihče več ne verjame.

Tudi premarsikatera prižnica in spovednica se bo verjetno spremenila v volivno tribuno. Vsi ti pa se bodo prav gotovo zopet postavili proti komunistom. In Komunistična partija bo zopet tista edina sila, ki bo pogumno stopila pred volivce, jim razložila svoj program in jih opozorila na obstoječo stvarnost, na sto in sto problemov, ki stoje pred nami vsemi in ki jih moramo z združenimi močmi rešiti, ako hočemo, da bo nam in našim zanamcem zasijala svetlejša bodočnost blaginje, bratstva med narodi in miru v svetu.

Volitve, ki bodo 28. aprila bodo zelo velikega pomena tako za nas kot za vso državo. Od rezultatov teh volitev, bo v veliki meri odvisno kakšna bo naša bodočnost; ali bo Italija krenila v novo smer, ali bo konkretno uresničena preusmeritev na levo, ali se bo Italija rešila okov, v katero je vklepa NATO,

se otrsela nevarnosti, ki jih predstavlja multilateralno atomsko oboroževanje, ali bo možen pristop k dejanski gospodarski programaciji, ki naj onemogoči nadaljnje bohotenje monopolov, špekulacij, goljufigij, kopičenju bogastva peščice privilegirancev na eni strani in postopno ubožoženje širokih množic na drugi strani; ali bodo ustanovljene dežele in uresničena demokratizacija krajevnih ustanov, ali bo posebni statut za našo deželo postal učinkovito sredstvo za pospeševanje splošnega razvoja tako na gospodarskem kot na socialnem in na drugih področjih; ali bodo končno priznane pravice naše narodne manjšine itd.

Zato bodo te volitve zelo velikega pomena tudi za nas Slovence, ki živimo v okviru dežele Furlanija-Juljska krajina. Zato se postavljamo tudi pred nas zelo resno vprašanje: kako voliti in kako s svojim glasom prispevati za stvarni ter splošni preokret.

Za slehernega dobro hotočega Slovenca ne more biti izbira težka. Svojega glasu prav gotovo ne bomo dali strankam in kandidatom, ki pozabljajo na nas ali ki bi hoteli doseči, da bi izginili s pozorišča. Tudi tistim, ki se spomnejo na nas samo ob volitvah ne bodo dali svojega glasu, pač pa ga bomo dali tisti stranki, ki je bila in je vselej na naši strani, ki se je od svojega nastanka dalje vselej in vseh okoliščinah zavzemala za naše pravice in ki te pravice še danes z vso odločnostjo terja. In to je Komunističnega stranka, ki ne le, da se bori za naše pravice, temveč hoče, da bi se naša narodna manjšina nemoteno razvijala, se krepila in živela v bratstvu z večinskimi narodom ter da bi bila popolnoma enakopravna z ostalimi državljani. Svojemu internacionalizmu je KPI ostala dosledno zvesta tudi tokrat in je, kakor leta 1924, ko je dala možnost Slovincem, da so dobili svojega predstavnika v poslanski zbornici — bil je to tov. Jože Srebrnič — tudi tokrat sklenila, da omogoči naši narodni manjšini, da dobi svojega zastopnika v parlamentu. Zato so na listah KPI v Trstu in Gorici tudi predstavniki Slovencev. V Gorici kandidirata tov. Marija Selič in tov. Jože Jarc iz Doberdoba, v Trstu pa tov. Marija Bernetič, za katero obstajajo vsi pogoji, da bo izvoljena.

Slovenski kandidati bodo tudi na kateri drugi listi, toda ti nimajo nobene možnosti, da bi bili izvoljeni. Zato bi bilo vsako drobljenje slovenskih glasov nesmiselno. Samo na listi KPI je možna izvolitev slovenskega kandidata. In tega se moramo zavedati!

Glas za KPI pomeni, torej, glas za gotovo izvolitev slovenskega kandidata!

Goriški kandidati KPI

ZA POSLANSKO ZBORNICO

1. Raffaele Franco iz Tržica
2. Nereo Battello iz Gorice
3. Jože Jarc iz Doberdoba
4. Selli Marija iz Gorice

ZA SENAT
Giacomo Pellegrini

*

Federalni komite in Federalna kontrolna komisija v Gorici sta sklenila, da bo KPI na bodočih deželnih volitvah predstavila za kandidata enega italijanskega in enega slovenskega tovariša. Italijanski kandidat bo tov. Bergomas, slovenski kandidat pa bo izbran po širšem posvetovanju s slovenskimi tovariši.

Goriška federacija KPI ohranja internacionalistično tradicijo in nadaljuje politiko, ki je že leta 1924 omogočila izvolitev tov. Jožeta Srebrniča v rimski parlament. Ta politika je pravilna in tudi zato je KPI vredna vsega zupanja slovenskih volivcev.

Miroljubno sožitje je objektivna zakonitost

«KOMUNIST», teoretično glasilo Centralnega komiteja Komunistične partije Sovjetske zveze, je pred kratkim priobčilo zelo važen članek, v katerem poudarja, da, miroljubno sožitje med socialističnimi in kapitalističnimi državami pomeni objektivno nujnost ter da položaj v svetu zahteva od vseh marksistično-leninističnih partij osredotočenje sil, da bi se izognili atomski vojni, uresničili miroljubno sožitje in zagotovili zmago socializma po vsem svetu.

List poudarja tudi, da enotnost mednarodnega komunističnega gibanja in monolitnost socialističnih držav pomeni najvažnejši pogoj za uresničitev tega zgodovinskega poslanstva delavskega razreda.

Nemogoča je istočasna zmaga socializma v vseh delih sveta ali v večini držav. Za zmago socializma v svetu niso potrebne vojne. Veliko vprašanj sedanjega časa o tem, v kakšni smeri bo krenila sodobna zgodovina, se ne sme reševati z vojno ampak z miroljubnim gospodarskim tekmovanjem med obojema svetovna sistemoma. Miroljubno sožitje je objektivna zakonitost, katere delovanje se razteza na vse obdo-

Od KD in njenih sopotnikov Slovenci nimamo kaj pričakovati

Krščanskodemokratska tiskovna agencija «Italia» je nedolgo tega objavila vest, na osnovi katere naj bi bili vodstvi KD in Slovenske katoliške skupnosti za goriško pokrajino sklenili volivni sporazum, da bodo pristaši, oziroma volivci SKS na skorajšnjih parlamentarnih volitvah oddali svoje glasove za kandidate krščanskodemokratske liste.

Kmalu zatem je Slovenska demokratska zveza v Gorici, ki jo sestavljata tako Slovenska katoliška skupnost kot Slovenska demokratska zveza, to vest agencije «Italia» zanikala. Zagotovo ne moremo vedeti, menimo pa, da je od omenjene agencije prejkone zahtevala popravek, vtem ko je «Primorskemu dnevniku», ki je vest agencije ponatisnil, poslala v objavo izjavo, ki se glasi takole: «Tiskovna agencija «Italia» je v svoji 21. številki z dne 26. februarja 1963 objavila vest z naslovom «Volilna povezava v Gorici». Po tej vesti naj bi KD in SKS v Gorici sklenili za volitve v državni zbor načelni sporazum. «Primorski dnevnik» je to vest ponatisnil. Podpisano vodstvo SDZ v Gorici, ki jo sestavljata SKS in SDZ, izjavlja, da je vest neutemeljena». Izjava je podpisana od predsednika SKS dr. Antona Kacina in predsednika SDS dr. Avgusta Sfiligoja.

Takoj pripominjamo, da bi se mnogo manj čudili, oziroma, da bi se sploh ne čudili, če bi v izjavi bilo rečeno nasprotno, da je namreč vest utemeljena. To pravimo na osnovi nekaterih preteklih izkušenj, zakaj na preteklih državnozborskih volitvah je slovensko katoliško glasilo — in tega bržkone slovenski ljudje še niso pozabili — vneto pozivalo svoje bravce, naj volijo v prid krščanskodemokratskega kandidata. Ta je zatem bil tudi izvoljen s slovenskimi preferenčnimi glasovi.

Torej se Slovenska katoliška skupnost nima danes česa sramovati, če bo tudi topot, kot vedno, zvesto ob strani Krščanske demokracije v borbi za ponovno zagotovitev njene nadoblasti v državi in pa proti «strašni nevarnosti komunizma», ki da grozi. «Strašna ne-

varnost komunizma pa obstaja» — a tega se ljudje vse bolj zavedajo in je v tem, da se ta, namreč komunizem — poteguje n.p.r. za spremembe v temeljih družbeno-gospodarskih in socialnih struktur, kakršne predstavlja resna in temeljita izvedba agrarne reforme (dokaj boleča in strašna zadeva, v kolikor so številni ugledni katoliški prvaki lastniki velikega števila zemljiških kompleksov najrodovitnejše zemlje), zatem moralizacija državnega aparata in same države (obnovimo v svojem spominu neskončno verigo najrazličnejših škandalov in se obenem spomnimo, pri katerih vse so bili udeleženi tudi zelo znani klerikalni voditelji), reforma državne uprave, decentralizacija oblasti in uveljavitev ustavno zagotovljene deželne ureditve, izpolnitev ustavnih določil nasploh (kar je osnovna in najvažnejša zahteva) itd. itd.

Omenili smo samo nekatere zahteve komunistov, ob katerih se Krščanski demokraciji in najbolj konservativnim predstavnikom klerikalizma kar ježe lasje na glavi. Potipati te gospode pri njihovih žepih, zadevati ob njihove gmotne interese, skušati razkrinkovati najrazličnejše njihove manevre in špekulacije, ki so neogibno vselej v škodo najširših slojev državljanov, to je, kar te gospode boli, ne pa nevarnost, ki da je komunisti predstavljajo za vero. Komunisti so, odkar obstajajo, dosledno izpovedovali in se borili za načelo svobode veroizpovedi, pravtako pa tudi proti slehernemu izkoriščanju vere za namene, ki z vero in Kristusovim naukom nimajo najmanjše zveze. Tega se čedalje bolj zavedajo tudi določeni krogi. Tako imenovani duhovniki-delavci, pa tudi sam ekumenski koncil in še vrsta drugih pojavov v resnici niso nič drugega kot izraz nujnosti, da se cerkev otrese nekaterih svojih najbolj negativnih slabosti, med katere nedvomno sodi tudi njeno preočito nagnjenje k posvetnemu gmotnemu bogastvu in pa njeno popolno nerazumevanje za tegobe in potrebe trpečega človeštva.

Nekoliko smo zašli, povrnimo se k stvari. SDZ v Gorici je s svojo izjavo sicer res zanikala, da bi SKS in KD v goriški pokrajini sklenili ob priliki volitev v državni zbor načelni sporazum v korist krščanskodemokratskih kandidatov. Toda s tem še ni hkrati tudi izjavila, da svojih volivcev ne bo navajala, naj glasove oddajo kandidatom na krščanskodemokratski listi. Mnenja smo, da je KD popolnoma vseeno, ali bo glasove SKS dobila na osnovi nekakšnega načelnega sporazuma ali pa kar tako, po nekem tihem dogovoru. Stvar oblike je zelo enostavna: kakor bo krščansko demokratskim gospodarjem prav, tako bo tudi storjeno. Vendar je oblika važna zaradi samih slovenskih volivcev, kateri niso vsi — kljub svoji opredeljenosti — najbolj prepričani, da Krščanska demokracija razume, hoče in skuša varovati interese slovenskih ljudi.

Se slepcu je očitno, da je Krščanska demokracija tista, ki za slovensko manjšinsko vprašanje vrsto let niti vedeti ni hotela, zatem pa se ga je na osnovi določenih mednarodnih obveznosti lotila, toda docela neiskreno, ustvarjajoč pri tem najrazličnejše težave in zapreke, tako da smo danes pripadniki slovenske manjšine sicer dosegli nekaj drobtin, ki pa predstavljajo pravcato sramoto, če pomislimo kako, se od strani predstavnikov režima venomer zagotavlja njihova demokracičnost. Krščanska demokracija na oblasti dela prav tako, kot bi želela, da nas čas sam zaradi nje-nega namernega zavlačevanja rešitve vrste naših najnujnejših vprašanj, zbrise z zgodovinskega prizorišča. Rafinirana, toda grda politika!

K temu, seveda, prispevajo svoj delež tudi slovenski klerikalci, ki pod parolo borbe proti komunistični nevarnosti — v resnici pa v korist posebnih klerikalnih in monopolističnih interesov privilegiranih slojev — izdajajo že tako ogrožene in zapostavljene interese slovenske narodnostne skupnosti in s svojo hlapčevsko politično dejavnostjo celo doprinaša k utrjevanju poli-

(Nadaljevanje na 4. strani)

POLITIKA

DELEGACIJA KPF na obisku v Jugoslaviji. V ponedeljek je prišla na obisk v Jugoslavijo delegacija Centralnega komiteja Komunistične partije Francije. To je prvi uradni obisk francoskih komunistov v Jugoslaviji. Delegacijo vod. George Thevenin.

V MOSKVI so pretekli teden proslavili petinštiridesetletnico Rdeče armade. Na slovesni akademiji, ki so se je udeležili najvišji voditelji SZ, je govoril maršal Malinovski. Ta je pozval zahodne velesile, naj opuste zastraševalne metode in začno urejati sporna vprašanja na miroljuben način.

PERU je doživel nov državni udar. Vojska je odstavila voditelja vojaške junte, ki je strmoglavila prejšnji diktatorski režim. Oblast v državi je prevzela vojska. Iz prvih poročil, ki so prispela iz perujske prestolnice, je razvidno, da je nova vojaška vlada skrajno desničarska.

V BONNU prihaja vedno bolj do izraza hudo trenje med kanclerjem Adenauerjem in gospodarskim ministrom Erhardom, ki spada med najprivlačnejše kandidate za kanclersko mesto. Trenje je prišlo že tako daleč, da je Adenauer odredil preiskavo o tem, kako je njegov spor s tekmečem Erhardom prišel v javnost. Trenje naj bi bila povzročila različna gledanja na politične probleme. Erhard naj bi bil med drugim naklonjen sprejemu Velike Britanije v Skupno evropsko tržišče, dočim Adenauer se ne more s tem predlogom strinjati, tudi zato, ker bi to pomenilo razbitje zavezništva, ki ga je pred nedavnim sklenil z De Gaulleom, ki je, kot je znano, največji nasprotnik pristopa Velike Britanije v Skupno evropsko tržišče. Vendar pa to ni poglobilni razlog za obstoječe trenje. Nedvomno je temu bolj krivo ljubosumje Adenauerja na svoj položaj.

MERCHANT, posebni odposlanec Kennedyja je bil ta teden na obisku v Rimu. Ta mož je bolj kot po svojem originalnem imenu znan kot propagandist za atomske rakete izstrelke «Polaris». V Rimu se je «pogajal» za sklenitev pogodbe o multilateralni jedrski oborožitvi v okviru NATO. Obisk raketnega «ambasadorja» v Rimu je italijanska demokratična javnost sprejela z velikim nezadovoljstvom.

JEMEN se nahaja v težkem položaju. Sovražne sile, ki se ne morejo sprijazniti z revolucijo, organizirajo v Saudovi Arabiji in v Jordanu vojsko, ki naj bi napadla mlado republiko in uničila pridobitve njene revolucije. Zato je mlada republika priskočila na pomoč Združena arabska republika. Ta je v Jemen poslala del svojih čet. Te čete bodo ostale v Jemenu dokler ne bodo reakcionarni in imperialistični krogi prenehali s sovražnimi dejanji proti republiki.

Prvi cilj za katerim teži stvarni preokret na levo, je politika miru, pomiritve mednarodnih odnosov in razorožitev.

Strahovita moč jedrskega orožja je radikalno spremenila značaj vojne. Danes bi vojna lahko povzročila splošno uničenje. Atomska katastrofa, ki je grozila v dneh ameriške agresije na Kubo, je bila preprečena po zaslugi modre in miroljubne politike Sovjetske zveze. Toda prav v tistih dneh je prišlo do dramatičnega izraza, kaj pomeni pripadnost Italije k agresivnemu vojaškemu bloku, ki ga vodi ameriški imperializem. V tistih dneh je prišla do zelo resnega izraza tudi nevarnost, ki jo predstavljajo raketna oporišča na italijanskem ozemlju.

Multilateralna atomska oborožitev, ki jo ima v načrtu NATO, bi dala atomsko orožje tudi drugim državam in predvsem zahodnonemškimi revanšističnim silam. Ta multilateralna oborožitev bi pomnožila nevarnost, da bi bila Italija pritegnjena in zapletena v atomsko uničevalno vojno.

Zato komunisti zahtevajo: — Nevezanost Italije na vojaške bloke in njeno nevtralnost ter nenehno prizadevanje za doseglo splošne in nadzorovane razorožitve.

Nadalje zahtevajo, naj: — Italija da pobudo za ustanovitve neatomskega področja v Evropi in za sklenitev nenapadalnega pakta med NATO in Varšavsko pogodbo; za odstranitev vseh vrst raketnih in atomskih oporišč z italijanskega ozemlja in z njenega morja in odpoved Italije pri sodelovanju pri multilateralni atomski oborožitvi NATO.

Neizpolnjene obveznosti vlade levega centra

V Italiji in v svetu obstajajo ter se vedno bolj večajo zahteve in možnosti socialnega in ekonomskega napredka; pomiritve in miroljubnega sodelovanja med narodi; za preokret na levo in za mir. Toda vsemu temu se upirajo nazadnjaške sile, ki bi hotele ignorirati zahteve množic, zadušiti razvoj demokracije ter v nedogled podaljšati mednarodno napetost in možnost katastrofe. To je smisel izbire, ki jo je treba narediti. Za to izbiro lahko v odločilni meri prispevajo italijanski volivci z glasom, ki ga bodo oddali dne 28. aprila. Glas volivcev bo lahko zadal nov udarec silam, ki zavirajo pot na levo in miroljubno sožitje.

Od zadnjih parlamentarnih volitev dalje so italijanske konservativne sile pod vodstvom monopolističnih skupin in Krščanske demokracije delale vse kar je bilo v njihovi moči, da bi zavrla obnovo države in enotne borbe množic. Julija 1960 je Krščanska demokracija skušala s silo vsiliti državi klerikofašistično avtoritarno vlado. Ljudska opozicija je preprečila ta poskus. Pod pritiskom delovnih množic je bila KD prisiljena poiskati nove poti. Tako je nastala nova formula vlade levega centra. S programom levega centra smo se tudi mi strinjali. To je bilo naravno, saj je bil ta program sad dolgih in odločnih bojev, ki smo jih vodili. Toda istočasno smo ožigosali zadržanje KD, ki se ni hotela odpovedati svojim težnjam po nadoblasti, ki je obveznosti levega centra podrejela svojim interesom ter je levi center izrabljala kot sredstvo za politično razbitje delavskih in demokratičnih sil, brez katerih pa ni mogoče razbiti konservativnega odporništva. Mi smo podčrtavali, da je politična enotnost delavskega gibanja potrebna za preprečitev demokristjanskih manevrov in za realizacijo tudi omejenih obveznosti, ki jih je sprejela vlada levega centra.

- ◆ Za mir, miroljubno sožitje in razorožitev
- ◆ Za poraz KD in učvrstitev KPI, za preusmeritev na levo
- ◆ Za demokratizacijo države in gospodarsko programacijo

Dejstva so potrdila utemeljenost naših trditvev. Negotovost in popuščanje Italijanske socialistične stranke in drugih strank levega centra sta dovedla do tega, da je demokristjanska stranka ovrgla sprejete obveznosti vlade levega centra in tako v bistvu nadaljevala politiko zadnjih petnajstih let.

V središču obveznosti vlade levega centra je bil prehod k politiki programacije, ustanovitve dežel, obnovitev ustroja države, agrarna reforma, demokratizacija šole in po državljene električne energije.

Od vsega tega je bilo uresničeno samo podražavljenje električne energije, do česar je prišlo po ostrih bojih v parlamentu in izven njega. Toda podražavljenje je bilo izvedeno na tak način, da ne daje nobenega jamstva, da bo koristno za državo, dočim so monopolisti prejeli visoko odškodnino.

Vse drugo je ostalo tako kakršno je bilo za časa prejšnjih sredinskih vlad. Italija je ostala v okviru atlantskega zavezništva in v NATO. Slehera možnost italijanske avtonomne iniciative za mir je ohromela. Vlada je odpovedala nekatera ameriška raketna oporišča na italijanskem ozemlju samo tedaj, ko so ZDA smatrale da so ta oporišča v tehničnem pogledu ostarela, pač pa se je izrekla za multilateralno atomsko oborožitev NATO in za pomorske raketne baze opremljene z izstrelki «Polaris». Zasluge za delno napredovanje na nekaterih področjih pa so sad težkih in nepre-

stanih borb delavskega razreda in demokratičnih sil.

Toda napredovanje na področju mednarodne pomiritve ni mogoče brez borbe proti reakcionarnim skupinam v kapitalističnih državah. Te reakcionarne skupine je treba osamiti; kajti prav te skupine skušajo tudi danes vsiliti svojo voljo in voditi vso Zahodno Evropo, kar prihaja do izraza zlasti politično in vojaško sodelovanje med Francijo in Zahodno Nemčijo, ki se vedno bolj povezuje s Spanijo in Portugalsko.

Konkretne zahteve komunistov

Skupno evropsko tržišče, katerega so komunisti nasprotovali zaradi njegovih ciljev «hladne vojne» in zaradi podpore velikim monopolom, pomeni za Italijo pravcato kletko. Zato je danes Italija prisiljena sprejemati navodila najreakcionarnejših mednarodnih skupin. Propad pogajanj za vstop Velike Britanije v to Skupno tržišče pomeni zadnje dejanje te involucije. Zato Komunistična partija zahteva:

— Dosledno borbo proti zavezništvu med De Gaulleom in Adenauerjem. Toda ta borba se ne more izvajati ako se še nadalje utrjuje vojaška povezava z Ameriko in NATO, pač pa se more izvajati s pogajanjmi za razorožitev in za miroljubno rešitev nemškega vprašanja.

23. februarja je bil na obisku v Trstu sovjetski veleposlanik v Italiji Kozirev. Spremljala sta ga voj. ataše Komenko in tajnik poslanstva Adamišen. Veleposlanik je obiskal grobove sovjetskih vojakov, ki so padli v borbah za osvoboditev Trsta. Ob tej priliki je obiskal tudi tržaškega župana ter se udeležil sprejema, ki ga je njemu na čast priredilo tržaško Združenje za kulturne stike s SZ. Na gornjih slikah: 1. pred tržaškim pokopališčem, 2. srečanje veleposlanika s posl. Vidalijem in županom Lovriho.

Nadalje komunisti zahtevajo postopno odpravo pregrad, ki jih predstavlja Skupno evropsko tržišče in razvoj širokega evropskega in svetovnega gospodarskega sodelovanja, ki naj se razširi tudi na socialistične in nevtralne države;

— iniciative vseh italijanskih anti-fašističnih sil za poživitev enotne in odločne borbe v vsej Evropi proti porajajočim se avtoritarnim nevarnostim in proti tistim gospodarskim ter monopolističnim skupinam, ki računajo, da bodo z avtoritarizmom vsilile družbi zakone svojega največjega profita.

Po tolikih letih odlašanja, se mora rešiti vprašanja italijanske demokracije in svobode. Italijanska država je v veliki meri še vedno taka kot je bila za časa monarhije. Ostanke fašističnega totalitarizma so še vedno vidni in otipljivi. Zato komunisti hočejo, naj se v celoti izvajajo določila republiške ustave, ki med drugim predvideva laičnost države, široko sodelovanje ljudskih sil v vodstvu države ter pristop širokih ljudskih množic k javnemu upravljanju. To zavzema zlasti danes še poseben pomen. Zato komunisti zahtevajo tudi:

— Obnovo funkcij in metod delovanja parlamentarnih skupščin, njihovih odnosov z vlado in z javno pravico, tako da bo parlament lahko dejansko vršil svoje poslanstvo ter da bo stvarno nadzoroval življenje in delovanje države;

— takojšnjo ustanovitev dežel z navadnim statutom in popolno uveljavitev krajevne samouprave, med katero spada tudi organska reforma zakonov o občinskih in pokrajinskih upravah; ter spoštovanje avtonomije dežel s posebnim statutom;

— reformo javne uprave, ki naj temelji na načelih decentralizacije oblasti, odgovornosti funkcionarjev, na kontroli izvoljenih organov nad birokratskimi aparati, na upravnih učinkovitosti;

— temeljito moralizacijo države ki naj odpravi tradicionalen klientelizem, metode podvlade, ki so pršla do veljave v številnih velikih javnih ustanovah.

Toda za doseglo vsega tega je potrebno demokratično funkcioniranje državne oblasti, so potrebne politične in civilne svoboščine, je potrebno sodelovanje državljanov v državo. Prav na tem področju se vedno obstajajo dediščine bivšega avtoritarnega režima, vmešavanje delodajavcev in klerikalizma.

V tovarnah in na drugih delovnih mestih mora biti uveljavljena popolna svoboda, omejena despotična oblast delodajavcev, ki po eni strani tepta politične in sindikalne svoboščine delavcev, po drugi strani pa postavlja svoje pogoje.

Se vedno so v veljavi policijski zakoni, ki jih je sprejel fašizem. Nastopi policije proti delavcem so najočitnejši dokaz, da je država še vedno fevd monopolističnih skupin. Tudi sodna ureditev se kaže vedno bolj arhaična in nesposobna, da v celoti neodvisno izvršuje svoje naloge. Radio in televizija predstavljata danes novo nevarnost za svobodo misli in za svobodno ustvarjanje javnega mnenja. Monopolistične skupine vodijo tisk in založništva. Zato komunisti zahtevajo:

— Popolno uveljavitev ustavnih določil, ki urejajo odnose med državo in državljani, svobodno delovanje poedincev in skupnosti;

— temeljito reformo zakonov o javni varnosti in zakonikov;

— razorožitev policije v službi javnega reda;

— tako zakonodajo, ki bo zajamčila popolno politično in sindikalno svobodo v tovarnah in podjetjih ter oblast sindikatov, da se preprečijo vse oblike politične diskriminacije.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Naj živi 8. marec - Mednarodni dan žena!

Emancipacija ženskih množic in volitve

Letošnji 8. marec — mednarodni dan žena — poteka v izredno važnem političnem času, saj sodeluje s kampanjo za izvolitev najvišjih državnih predstavniških organov. Zato zavzema letošnji praznik toliko večji pomen. Rezultati političnih volitev bodo namreč v veliki meri odločilnega pomena za ves bodoči razvoj življenja v državi in torej odločilnega pomena tudi za vprašanje razvoja emancipacije ženskih množic.

Kljub velikemu napredku na področju emancipacije žena, ki je bil dosežen po dolgotrajni in vztrajni borbi vsega demokratičnega gibanja, ženskih organizacij in predvsem komunističnega gibanja, je položaj žena še vedno nezadovoljiv.

V sedanjih fazi kapitalističnega razvoja je ženska delovna sila sicer vključena v proizvodnjo v večji meri kot nekoč, vendar pa je ta vključitev v proizvodnjo združena z negativnimi pojavi, kot so n.p.r.: nestalnost službenih mest, prenizke plače, nepovoljne kvalifikacije itd. Kar se pa tiče kmečkih žena, stojimo pred zanimivim pojavom, ki so v novem procesu podreditve kmetijstva monopolum, nastale velike spremembe, ki so povečale agrarno krizo in po-

množile protislovja ter vnesle veliko novosti v podeželjsko življenje. Možka delovna sila v veliki meri opušča kmetijstvo in se seli na nova delovna področja industrije, tehnike, trgovine. Zaradi tega postaja ženska delovna sila, lahko rečemo, poglavitni činitelj na področju kmetijstva.

Toda novemu delovnemu razmerju in odgovornostim kmečkih žena ne sledijo odgovarjajoča socialna, gospodarska in pravna priznanja niti v družbi niti v družini. Premalo je socialne pomoči tako za kmetice kot za delavke in kot za gospodinje. Premalo je socialnih uslug, premalo otroških jasli in vrtcev, premalo zdravniškega skrbstva. Pomnožitev teh uslug in ustanov ter izboljšanje socialnega sistema bi v veliki meri olajšala napore žena, ki morajo poleg svojega dela skrbeti še za družino in dom. Prav tako je še premalo možnosti za strokovno izpopolnitev žena. Odprava te velike vrzeli bi pomagala ženam do višje kvalifikacije pri delu in torej tudi do boljšega plačila.

Odgovornost za to, da se še danes žene nahajajo v tako neugodnem položaju, pada predvsem na vladajočo stranko, ki drži že vsa poveljna leta vajeti države v svojih

Vsem ženam naš iskren pozdrav!

rokah; sokriva pa so tudi tiste stranke, ki z njo sodelujejo.

Za tako stanje so krive sile, ki so podpirale in še podpirajo ozkogledno ter konservativno politiko. Zato je naša borba za žensko emancipacijo, neločljivo povezana z borbo proti politiki Krščanske demokracije in njenih zaveznikov ter proti vsem nazadnjaškim in konservativnim silam, ki zavirajo napredek ženske emancipacije.

Po zaslugi nenehnih prizadevanj in neodjenljive borbe, ki jo je vodila Komunistična partija, so bile tudi od parlamenta priznane določene pravice žena. Komunistične poslanke so bile tiste, ki so

skupaj s tovariši poslanci prve zahtevale pokojnino za gospodinje. Po dolgoletni in vztrajni borbi je parlament odobril zakon o pokojnini gospodinjam. Toda ta zakon ni tak kakršnega so zahtevale žene in za kakršnega se je borila KPI. Med drugim ta zakon ne daje pravice najstarejšim ženam, da bi že sedaj prejemale pokojnino, čeprav jo prav te žene najbolj potrebujejo. Odgovornost za to niso v prvi vrsti vladajoča stranka. Komunisti so bili tisti, ki so, tako v prejšnjih kot v ravnokar minuli parlamentarni dobi, stali na čelu velikih borb za poddržavljenje električne energije, za splošno šolsko reformo, proti naraščajoči draginji in pred nedavnim so predlagali tudi splošno reformo bolnišnic ter uvedbo brezplačne zdravniške oskrbe za vse državljanke. Tega se moramo tudi mi žene v polni meri zavedati in vsestransko podpirati stranko, ki je že od svojega nastanka dalje dokazovala — ter tudi danes dokazuje — da so ji problemi žena in v prvi vrsti problem emancipacije ženskih množic zelo resno pri srcu. In to je Komunistična partija.

JELKA GERBEC

Prireditve Slovenskega gledališča v Trstu in na Opčinah

Slovensko gledališče ponovi v nedeljo, 10. t.m. ob 17. uri v Prosvetnem domu na Opčinah Roussinovo komedijo «Kadar se štoklja zabava».

Nova premiera

V torek 12. t.m. ob 20,30 bo v Avditoriju v Trstu premiera Klubovne igre v štirih dejanjih «Krog s kredo».

V sredo, 13. t.m. ob 18. uri ponovitev omenjene igre v isti dvorani.

Nastop gojencev Slovenskega dijaškega doma iz Trsta v Križu

Gojenci Slovenskega dijaškega doma v Trstu vprizorijo pod pokroviteljstvom Slovenske prosvetne zveze dramo v treh dejanjih «Jezusovi apostoli», v nedeljo 10. marca ob 16. uri v Ljudskem domu v Križu. Vljudno vabljeni.

Žene v svetu

PAKISTAN je muslimanska država. Kljub raznim reformam še ni odpravljeno mnogoženstvo. Večji uspeh je bil dosežen na področju odpravljanja otroških zakonov. Po novih zakonih mora biti nevesta stara najmanj šestnajst let. Mnogoženstvo pa zaenkrat skušajo omejevati s tem, da zahtevajo od moža zagotovila, da bo lahko vzdrževal žene in tudi privoljenje prve žene, odnosno prvih žena, da mož lahko vzame še novo ženo. Nova zakonodaja dovoljuje tudi ločitev, odnosno razveljavitev poroke. Kot vidimo, so pakistanske žene še daleč od popolne enakopravnosti, pa čeprav so bili v zadnjem času napravljene določeni koraki naprej v tej smeri.

ZENE v Združenih arabski republiki so bile do leta 1952 popolnoma brezpravne. Kot take so izkoriščali zgolj kot delovno silo na veleposesvskih. Omenjenega leta pa je prišlo do pomembnih sprememb. Žene so dobile državljanske pravice. S tem se je ženam odprla pot na razna delovna področja. Toda kljub temu se še vedno večina tamkajšnjih žena bavi izključno le s kmetijstvom. In kmetice žive v zelo slabih razmerah. Se posebno hudo je za vdove z otroki. Brezposelnost je še vedno visoka. Izčrpane mate-

re ne marajo zaposliti, ker od nje ne morejo pričakovati toliko kot od mladega dekleta ali moškega. V teoriji so državljanske pravice priznane, toda v praksi te pravice nimajo polnega pomena.

NA SVEDSKEM so uveljavili zakon, ki med drugim, predvideva za mlado mater še pol leta po porodu bolniški dodatek. To je vsekakor zelo pozitivna plat zakona. Toda ta zakon ima tudi svojo negativno stran saj določa, da smejo ločene žene prejemati pokojnino po umrlem možu, samo v primeru če je bil mož dolžan vzdrževati ženo tudi po ločitvi. Po tem zakonu ne prejema skoraj nobena žena pokojnine po možu. Švedske žene se zavzemajo za to, da bi določila omenjenega zakona spremenili tako, da bi lahko vse vdove, ne glede na to če so živele skupno z možem ali ločeno, prejemale pokojnino.

NA ČESKOSLOVASKEM rode skoraj vse žene v porodnišnicah. Zadnje statistike kažejo, da rodi 99,9% mestnih žena v porodnišnicah, podeželjskih žena pa okrog 99%. Samo na slovaškem podeželju je odstotek porodov v porodnišnicah nekoliko nižji (95%).

V JUGOSLAVIJI tudi žene z velikim zanimanjem raz-

pravljajo o novi ustavi. V diskusijo posegajo v najrazličnejših organih. Ženska združenja organizirajo razne konference, seminarje, posvetovanja itd. Znana stvar je, da predlog nove ustave daje ženam popolno enakopravnost. Sedaj pa gre konkretno za to, kako se bo ta enakopravnost v praksi in v celoti izvajala, saj s proglašitvijo popolne enakopravnosti žena še niso odstranjeni vsi vzroki, ki so povzročali in še povzročajo njihov neenak položaj. Kljub temu, da se je položaj v novi Jugoslaviji močno spremenil že vedno dejanska vloga žena v družbenem, ekonomskem, socialnem in političnem življenju ne ustreza v celoti proglašeni enakopravnosti. Tako poudarjajo jugoslovanske žene. In statistike o zaposlitvi zelo jasno govorijo. Od skupnega števila zaposlenih ljudi je le 28% žensk. So pa še drugi činitelji tako pravijo jugoslovanske voditeljice, med katerimi ni ravno na zadnjem mestu predsodek moških, po katerem naj bi bile ženske manjvredne od njih. Seveda so to posledice preteklosti, katerih pa se ne da tako enostavno odpraviti. Vsekakor pa so jugoslovanske žene napravile velikanski korak naprej in prav gotovo je, da bodo postopoma dosegle popolno enakopravnost ne le v teoriji marveč tudi v praksi.

Kultura

NOVA POTA v ruski književnosti. To je tema, o kateri bo Filibert Benedetič predaval v Slovenskem klubu (ul. Geppa 9) v Trstu, v torek, 12. marca ob 20,15. Naše bravce vabimo, naj se udeležijo tega zanimivega predavanja.

MAKEDONSKA UNIVERZA v Skopju se je zadnja leta močno uveljavila. Na sedmih fakultetah te univerze je do sedaj diplomiralo že nad 6000 študentov. Ta univerza je najmlajša v Jugoslaviji saj je bila ustanovljena šele po osvoboditvi. Na njej je sedaj vpisanih nad 15.000 študentov. Največ študentov ima ekonomska fakulteta, kateri sledijo filozofska, tehniška, pravna in medicinska fakulteta.

II. FESTIVAL jugoslovanske folklorne bo v Ohridu od 15. julija do 20. avgusta. Na njem bo sodelovalo kakih 1000 izvajavcev narodnih pesmi in plesov. Organizatorji festivala so sklenili, da bodo letos na sporedu samo izvirna dela.

PRIMORSKE PRIREDITVE bodo reorganizirali. Te prireditve je prejšnja leta organizirala posebna ustanova, ki je imela svoj sedež v Kopru ki pa je bila stalno v težkih finančnih stiskah. Prireditve kot take so bile namreč združene z velikimi stroški, trajale pa so razmeroma malo časa. Pozimi ta ustanova ni delovala. Pred kratkim je bilo sklenjeno, da bo v bodoče prireditve v koprskem okraju organizirala Turistična zveza.

CANKARJEVA ZALOŽBA v Ljubljani je izdala knjigo Louisa Adamiča: «Vrnitev v rodni kraj». Delo je v slovensko prevedla Mira Mihelič, ki je napisala tudi spremno besedo.

Louis Adamič je bil po rodu Slovenec. Svojo domovino je kot emigrant zapustil ko je bil še zelo mlad. Živel in deloval je v ZDA, kjer je tudi umrl. Pisal je v angleščini. S knjigo «Vrnitev v rodni kraj» je seznanil Američane z jugoslovansko stvarnostjo pred skoraj tridesetimi leti.

«KMEČKI UPORI na Slovenskem» se glasi naslov knjige, ki je pred kratkim izšla v Ljubljani. V njej univ. prof. Bogo Grafenauer opisuje kmečke upore od 15. stoletja pa do leta 1848. Knjiga vsebuje razprave o koroških uporih leta 1478, upore v Sloveniji leta 1515, hrvaško-slovenski upor leta 1572-73, drugi slovenski upor leta 1635, več ali manj znane tolminske punte iz leta 1713 in veliko kmečko gibanje leta 1848. V tem zgodovinskem delu so našli kmečki upori tisto mesto, ki jim gre.

JUGOSLOVANSKI FILMI se vedno bolj uveljavljajo ne le doma marveč tudi v tujini. Lani so jugoslovanske filme predvajali v približno 70 državah. Največji odjemavec teh filmov je Sovjetska zveza; sledijo pa ji: Nemčija, Poljska, Kuba in Italija. Veliko zanimanje vlada zlasti za risane filme.

